

Жив е той, жив е! Там на Балкана...

Това се случи през 1991 година. Група приятели се връщахме от Руската Федерация с тъмночервен москвич, преминавайки през Украйна, Унгария и Сърбия на път за България. Целта ни беше да си направим неофициално турне по пътя за вкъщи. Пролетееше, а и непознатите територии ни вдъхновяваха. Заслужавахме екскурзията след дълги години гурбет в братската страна. Бяхме понатрупали и парички в Българска външнотърговска банка. Двадесетгодишният договор за работници от българска страна срещу нефт, дървесина и желязо от руска между България и Русия, тогава СССР, бе прекратен. Строителната компания осигури безплатни влакови композиции за извозване на работниците и техните семейства в родината. Но ние, четирима другари, се наградахме с едно свободно и безгрижно пътуване. И така - нашият москвич летеше по непознати пътища. Спирахме, разглеждахме и продължавахме. Не бързахме за никъде. След град Лвов влязохме в Унгария през Карпатите. Спряхме да нощуваме на тиха горска отбивка. На другия ден едва в Будапеща открихме, че ни липсват документите. Но поехме на път за границата със Сърбия. Бяхме очаровани от Будапеща, от културната европейска столица, която приличаше на блестящ изглед от картичка. Продължихме. В центъра на град Сегед ни спря полицейски патрул. Не можахме да обясним къде са паспортите. Откараха ни под конвой с пуснати сирени в полицейски участък. Затвориха ни в неприятеллива стая без прозорци. Седяхме на тесни неудобни пейчици без облегалки и умувахме как да се разберем с унгарците. Спътниците ми, сега арестанти, ме гледаха укоризнено и казаха натъртено:

- Айде, даскале, да те видим сега! Оправяй положението!

Затропах по решетките. Появи се униформен и ни изгледа продължително. Извадих целия си запас от немски думи, защото унгарците не отговаряха на руска реч. Държахме се доста свободно и шумно. Бяхме убедени, че нищо лошо не сме направили. Полицията изломоти нещо строго на неразбрания си език и замина. Борко, единият от спътниците ми, извади цигара и запуши. Това влоши положението. Не можехме да дишахме в тясна килия. Отново се разтропахме. Започнах да викам с пълен глас на немски, че български и унгарски сме братя. Нищо. Бяхме забравени. Едва надвечер ни извадиха от кауша и ни вкараха в голяма стая. В дъното на дълга маса с червена плюшена покривка седяха трима мъже и една жена. Двама униформени, един цивилен с бяла манта и червенокоса жена с очила в сив костюм, която гледаше като строга класна наставница. Стояхме прави, наредени до стената. Преди това ни бяха нацракали снимки, каквито правят на престъпниците по филмите. Привикваха ни един по един, да пристъпим към масата. Говореха, задаваха въпроси и после записваха нещо в тефтери. Те на унгарски, ние на български. Направо смешна ситуация. До нас стоеше прав дежурният полицай и ни побутваше към действията, които би трябвало да правим. Намирахме се в безизходна и патова ситуация. По едно време ми хрумна нещо. Дойде ми отвътре. Направих три крачки напред и издекла-

мирах с всички сили, ясно и страшно „Хаджи Димитър“ от Христо Ботев: „Жив е той, жив е! Там на Балкана...“. Комисията, която стоеше пред нас онемя. Гледаха ме удивени от натъртената изящна декламация. А и аз си бях декламатор с доста трудов стаж из читалища и културни домове. Още от ученик се славах с това. След като свърших, в залата увисна напрегната тишина. Никой не помръдваше. Даже и моите побратими по москвич се бяха стреснали от непредвиденото дей-

Худ. Николай Русев. „Ноември“

ствие. След около пет минути пълна тишина, цивилният мъж с бяла манта се надигна, посочи ме и каза:

- Шандор Петьофи?

- Не – рекох – Христо Ботев!...

Членовете на комисията започнаха да се съвещават. Отдадоха на дежурния полицай неразбрана за нас команда, той козирува и изчезна. Така останахме поне още 25 минути – ние прави до стената, а комисията – на масата насрещна ни. Наблюдавах а ни и ни изучавах с любопитство, като екзотични животни в зоологическа градина. Изведнъж в залата влязоха дежурният и друг мъж. Всички млъкнаха. Непознатият поздравя на унгарски и се обърна към нас на чист български език. Попита какви сме.

- Българи!!! – викнахме четиримата в един глас.

- И какво сте натворили тука? Защо сте арестанти?

Обърна се към комисията с въпросителен поглед. Казаха му нещо на усукан унгарски, сякаш се стичаше вода по улук. Човекът се обърна отново и ми кимна:

- Ти! Какви си ги говорил тука пред полицейските специалисти? Казаха да повториш всичко!

Пристъпих. Изкашлях се. Помълчах и започнах този път с „На прощаване“. След като свърших, комисията ме окуражи с кимване на глави, издекламирах „Обесването на Левски“. Всички в залата млъкнаха и ме гледаха като че ли съм паднал от Марс. След това отново зашушукаха и закимаха към нас. Говорещият български ми каза, да си вземем багажа и придружим дежурния. Преместиха ни в близко общезитие. Настаниха

ни. Не след дълго ни поведоха отново. Минахме през вътрешния двор на полицията и влязохме в отрещната сграда в столова. Дадоха ни да ядем. Говорещият български ни се накара, че сме се изложили яко в началото, а после сме изумили комисията с поведението си. След около 45 минути в столовата влезе възрастен мъж с черни очила и бас-тун, воден от дежурния. Явно добре познат и авторитетен. Надойдоха още полицейски униформени служители, цивилни мъже и жени. Насядахме по масите.

В столовата се възцари тишина. Възрастният започна да говори бавно с пътен глас на български:

- Кои сте вие, чеда мои? Юнаци, от кой край на България сте?

И така, докато не му разказахме цялата история. Запита за модерна поезия. Помоли ме да изрецитирам всичко, което знам от Ботев. Станах и отново прозвучаха безсмъртните стихове на Ботев. Когато свърших, присъстващите ръкопляскаха с възгласи на одобрение. После мъжът разказа, че в град Сегед и района има доста българи потомци на градинари, заминали преди и след Освобождението да търсят препитание. Неговият род, много известна фамилия през Възраждането, бил от Трявна, но се заселил после в Лясковец. Прапрадядо му градинар се казвал Лазар Мирянов. „Аз съм Теодор Мирян, син на Петър Мирян – разказваше той. - Кръстен съм на дядо си Тодор Мирян. Сподели още, че преди работел в милицията, но при изпълнение на служебния си дълг, претърпял злополука, загубил зрение и така се пенсионира. Женен бил за ун-

гарка. Мечтаел като се пенсионира, да отиде на екскурзия в България със семейството си и да разгледа страната на своите деди. Но уви, ослепял за зла участ! Накара ме да разказвам за България, като я опиша от изток на запад и от юг на север с планини, реки, долини, равнини, села и градове. Попита спътниците ми дали искат да почиват и те се оттеглиха в стаята в общезитието. Двамата с моя събеседник стояхме до късно и говорихме за какво ли не. Когато описвах България географски и природно, ми се стори, че от сплетите му очи капат сълзи. Бе смъкнал очилата, а ръцете му трепереха. Навън бе тъмно. Може би така ми се е сторило. Не знам!

На другия ден полицейски ескорт придружи скромния ми тъмночервен москвич до границата с Югославия. На граничния пункт към Суботица ни отдадоха чест и се върнаха. Бяха ни издали общ документ за легитимация от Сегедската полиция. Минавайки през Сърбия, спряхме в град Нови сад за два часа. После обиколихме покрай Белград и след време по тъмно влязохме през Брегово във Видински окръг. Бяхме си у дома.

Като се върнах в родината и родния град, след около седмица изтеглих от спестените пари. Взех жена си и двете деца и пропътувахме всички тия места, които бях описал на потомъка на градинарите българи. Не можах да повярвам, че България е толкова красива! Гледах я сякаш с нови очи. Мина време. Понякога се сещаш за сегедския събеседник, който плака с невиджашите си очи пред красотата на моите словесни български картини. Напоследък започнах да го сънувам. Изправя се в съня ми уж в полицейска униформа, но променяща се на четническа и със слепи очи каза: „Пазете България, най-красивата страна на света!... Родината на моите деди!“ – и започва тихо да рецитира „Жив е той, жив е, там на Балкана...“

Димитър Петров

гарка. Мечтаел като се пенсионира, да отиде на екскурзия в България със семейството си и да разгледа страната на своите деди. Но уви, ослепял за зла участ! Накара ме да разказвам за България, като я опиша от изток на запад и от юг на север с планини, реки, долини, равнини, села и градове. Попита спътниците ми дали искат да почиват и те се оттеглиха в стаята в общезитието. Двамата с моя събеседник стояхме до късно и говорихме за какво ли не. Когато описвах България географски и природно, ми се стори, че от сплетите му очи капат сълзи. Бе смъкнал очилата, а ръцете му трепереха. Навън бе тъмно. Може би така ми се е сторило. Не знам!

На другия ден полицейски ескорт придружи скромния ми тъмночервен москвич до границата с Югославия. На граничния пункт към Суботица ни отдадоха чест и се върнаха. Бяха ни издали общ документ за легитимация от Сегедската полиция. Минавайки през Сърбия, спряхме в град Нови сад за два часа. После обиколихме покрай Белград и след време по тъмно влязохме през Брегово във Видински окръг. Бяхме си у дома.

Като се върнах в родината и родния град, след около седмица изтеглих от спестените пари. Взех жена си и двете деца и пропътувахме всички тия места, които бях описал на потомъка на градинарите българи. Не можах да повярвам, че България е толкова красива! Гледах я сякаш с нови очи. Мина време. Понякога се сещаш за сегедския събеседник, който плака с невиджашите си очи пред красотата на моите словесни български картини. Напоследък започнах да го сънувам. Изправя се в съня ми уж в полицейска униформа, но променяща се на четническа и със слепи очи каза: „Пазете България, най-красивата страна на света!... Родината на моите деди!“ – и започва тихо да рецитира „Жив е той, жив е, там на Балкана...“

нова книга

Иванка Христова, „В добрите на военната живот“, С., 2013 г.

• Азбуката на живота е да обичаш.
• Познанието е по-болезнено от лутането, а болката носи мъдрост.

- Да следваме доброто. Да не допускате гневът да ни убие.
- От любов е дадено да живеем и от любов да се погубваме.
- Любовта е умение да живееш за и чрез някого.
- Ако откриеш истинската любов, задръж я и не я пускай, защото тя рядко спожда хората.
- Раздадената обич винаги се връща при нас.
- Раждането и смъртта ни са програмирани още преди да се появим на белия свят.
- Всеки може да стори чудо, стига да го желае достатъчно силно.
- Не е трудно да се живее, трудно е да бъдеш човек.
- Най-презираш тези, които си седят в креслото и раздават правосъдие, а не са преместили една тухла в живота си.
- Съмняващите се са изчезващият вид, а празнодумците са част от днешния ден.

Авторката

